

ÇED'in kapsamı ve içeriği

Çed ne zaman uygulanır?

ÇED ne zaman uygulanır?

ÇED'in ne zaman uygulanacağı en önemli konulardandır. Bu zamanın mutlaka, çevresel etkilerinin önemli olacağı bilinen bir ya da birden fazla faaliyetle ilgili bir proje hakkında UYGULAMA KARARI ALINMADAN ÖNCE olması gerekir. Diğer bir deyişle, ÇED, kesinlikle böyle bir kararda esas alınmak üzere gerçekleştirilmelidir; aksi taktirde, uygulanmasının bir anlamı kalmaz, yalnızca yararlı bir belge niteliği taşır. Oysa sonuçta, ABD'de 1978'de yürürlüğe konan NEPA'nın uygulanması ile ilgili yönetmeliğin (Regulations) 1500.1 maddesinde açıkça belirtildiği gibi, ***“pek tabiidir ki, önemli olan iyi bir belge değil fakat iyi bir karar üretmektir.”***

ÇED hangi faaliyetlerle ilgili projelere uygulanır?

ÇED hangi faaliyetlerle ilgili projelere uygulanır?

ÇED’de yanıtlanması gereken ilk soru, HANGİ FAALİYETLERLE ilgili projeler için uygulanacağıdır. Böyle bir belirleme için kabul edilen temel ölçüt, etkinin ÖNEMLİ olup olmayacağıdır.

Bazı faaliyetler özellikleri ve büyüklükleri nedeniyle çevre üzerinde “önemli” etkilerde bulunurlar. ÇED, bu tip faaliyetlerle ilgili projelere uygulanır.

Bu konuda açıklığa kavuşturulması gereken husus, çevresel etkilerin “önemli” olup olmayacaklarının nasıl belirleneceğidir. Bunun için, **ÖNEMLİ ETKİ**nin ayrıntılı bir tanımın yapmak gerekmektedir.

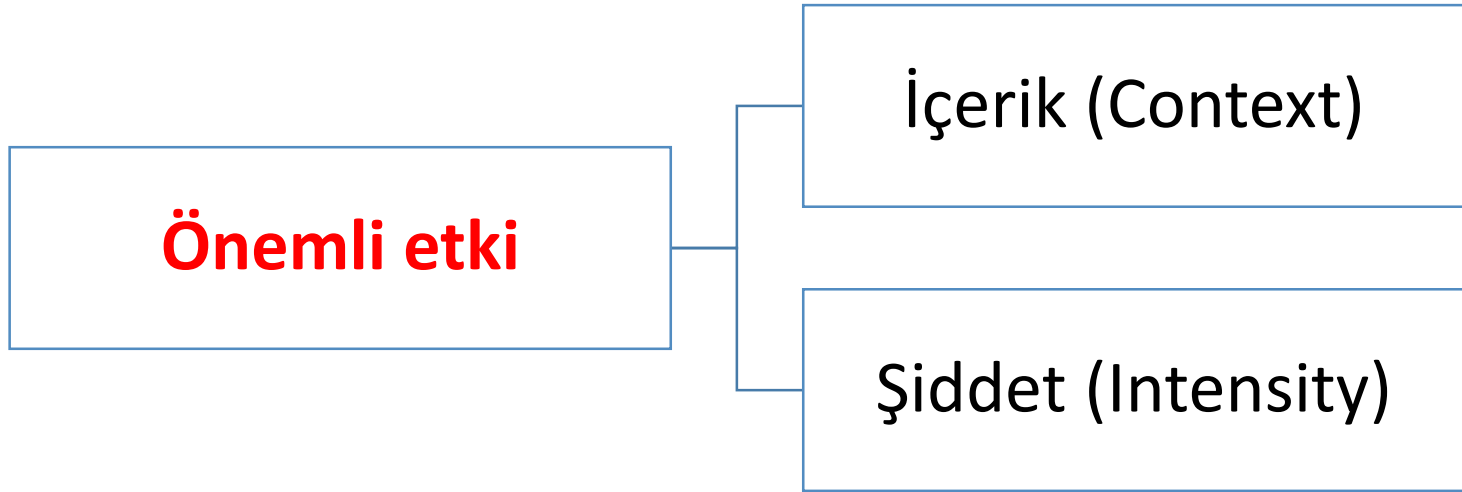
Önemli etki nedir, nasıl ölçülür?

Önemli etki nedir, nasıl ölçülür?

Farklı faaliyet tipleri bir kase içindeki toplara benzetilecek olursa, ÇED uygulanacakların bu toplardan hangileri olacağını belirlemek gerekecektir. Tıpkı bir kase içindeki topların farklı renkler ve büyüklüklerde olması gibi, değişik tiplerdeki faaliyetler de farklı özelliklere ve büyüklüklere sahiptirler ve çevre üzerinde farklı etkilerde bulunurlar. Bu farkın belirlenmesi etkilerin önemli olup olmayacağı ölçülerek yapılır. İşte burada yanıtlanması gereken soru, **önemli etkinin** nasıl ölçüleceğidir.

Etkinin **ÖNEMLİ** olması kavramı ilk kez ABD'nin Ulusal Çevre Politikası Yasası'nda (NEPA) yer almıştır. Daha sonra bu kavramın açılımı, ABD'de 1978'de yürürlüğe konan ***“NEPA'nın Şartı Olan İşlemlerin Uygulanması Hakkında Yönetmelik'in*** 1508.27 no'lu maddesinde **İÇERİK (context) ve ŞİDDET (intensity)** olarak yapılmıştır.

Önemli etki nedir, nasıl ölçülür?

Önemli etki nedir, nasıl ölçülür?

Böylece, **ÖNEMLİ ETKİ** kavramı iki ölçüte bağlanmış, “içerik” ve “şiddet”in nasıl ölçüleceği bu maddede ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

ÇED’in diğer ülkelerde de yaygınlık kazanmasıyla birlikte, pek çok bilim insanı tarafından “önemli etki”nin saptanmasında kullanılan çeşitli ÇED yöntemleri geliştirilmiştir.

“Önemli etki”nin “içerik” ve “şiddet” olarak ölçülmesi konusundaki bu gelişmeler, kase içindeki toplar benzetmesine dönülerek açıklanacak olursa, kase içinden seçilecek topların hangi renklerde ve büyüklükte olacağı belirlenmiş olmaktadır. Diğer bir deyişle, ÇED uygulanacak projeler için faaliyet tiplerinin nasıl seçileceği artık bilinmektedir. Bundan sonra yapılacak iş, bu seçimin yapılmasıdır.

ÇED uygulanacak projeler için faaliyet tipi seçiminde hangi yaklaşım izlenmelidir?

ÇED uygulanacak projeler için faaliyet tipi seçiminde hangi yaklaşım izlenmelidir?

Faaliyet tipleri seçimi

Her proje için tek tek belirleme

Genel saptamalara göre belirleme

ÇED'in uygulanacağı projeler için faaliyet tiplerinin sıralandığı bir liste düzenleme

Önemli etki nedir, nasıl ölçülür?

- **1. YAKLAŞIM:** Hazırlanan her proje için ÇED uygulamanın gerekip gerekmeyeceği, yukarıda açıklanan önemli etki kıstasına göre tek tek belirlenir.
- **2. YAKLAŞIM:** Önce ÇED uygulanacak projelerin belirlenmesinde önemli etki kıstasına göre dikkate alınacak temel özellikler belirlenir, daha sonra, hazırlanan her proje için ÇED uygulanıp uygulanmayacağına , bu temel özelliklere uyup uymadığı saptanarak karar verilir.

Bu iki yaklaşımın en önemli zorluğu, zaman alıcı olmaları, dolayısıyla pratik olmamalarıdır.

- **3. YAKLAŞIM:** uygulamada en pratik olanıdır. Bu yaklaşım ile, ÇED uygulanacak projelerin hangi tiplerdeki faaliyetler hakkında olacağı önceden düzenlenen bir faaliyetler listesi ile belirlenir; böylece, hazırlanan projeler için ÇED uygulanıp uygulanmayacağıının her seferinde tek tek belirlenmesi gerekmez.

Önemli etki nedir, nasıl ölçülür?

Halen ÇED uygulayan ülkeler tarafından ve uluslar arası kuruluşların belgelerinde en fazla **3. YAKLAŞIM** tercih edilmektedir. Ülkemiz ÇED Yönetmeliği de bu yaklaşımla hazırlanmıştır.

Yukarıda açıklanan her üç yaklaşımda da hedef, **ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRME RAPORU**'nun hazırlanması gerekli olan projelerin belirlenmesidir.

ÇED uygulanacak faaliyet tiplerinin seçimi ile ilgili diğer ayrıntılara geçmeden önce, ÇED Raporu hakkında bilgi edinilmesinde yarar vardır. Böylece, ÇED uygulanacak projeler için faaliyet tipi seçimi ile ilgili işlemleri öğrenip anlamak çok daha kolay olacaktır.

Çevresel etki değerlendirme raporu nedir?

Çevresel etki değerlendirme (ÇED)raporu nedir?

ÇED raporu, tıpkı bir fabrikadan en son pazarlanan nihai ürün gibidir. ÇED sürecinin daha önceki bütün işlemleri bu nihai ürünün ortaya çıkması içindir. Bir ÇED RAPORU ile, bir projenin doğrudan ve dolaylı, uzun ve kısa süreli, olumlu ve olumsuz tüm çevresel etkileri, farklı bilim dallarından uzmanlar tarafından bilimsel yöntemler ve teknikler kullanılarak irdelenir. Olacak çevresel olumsuzluklar gidermek için, bu irdelemelerle alternatif önlemler belirlenir. Amaç, sözkonusu projenin gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceği hakkında karar alacaklara, olası çevresel etkiler hakkında bilimsel inceleme ve irdelemelere dayalı bir belgenin sunulması ve denge kurucu bir yaklaşım izlenmesidir.

Çevresel etki değerlendirme (ÇED)raporu nedir?

Diğer bir deyişle ÇED Raporu, “**Sürdürülebilir Kalkınma**” hedefi yönünde “**tahmin-ve-önleme**” stratejisinin karar vericiler tarafından izlenmesinde kullanılan bilimsel bir uygulama aracıdır.

Bu açıklamadan da anlaşılacağı gibi, bir ÇED raporunun hazırlanması, masa başında oturup yazılacak türden basit bir iş değildir.

Çevresel etki değerlendirme (ÇED)raporu nedir?

Hava kalitesi ölçümleri yapılması

Su kalitesi ölçümlerinin yapılması

Jeolojik sondajların yapılması gerekebilir

Flora ve fauna türleri ve yörede nerelerde buldukları saptanır

Nüfusun sosyal yapısı incelenir

Yöredeki ekonomik faaliyetler ve istihdam durumu incelenir

Çevresel etki değerlendirme (ÇED)raporu nedir?

Daha burada sıralanmayan pek çok çalışma gerçekleştirilir. Bütün bu incelemelerde çok çeşitli bilimsel yöntem ve tekniklerin kullanılması gerekir.

ÇED raporu kapsamındaki çalışmaların en özgün bölümü, projenin olası çevresel etkilerinin irdelenmesi ve olumsuz olacağı saptananlar için alternatif önlemlerin belirlenmesidir.

Bunun için, yerinde yapılan incelemelerle elde edilen bütün bulgulara dayanılarak, ÇED için geliştirilmiş özgün bilimsel yöntem ve teknikler kullanılır. ÖRNEĞİN:

Çevresel etki değerlendirme (ÇED)raporu nedir?

Hava ve su kirliliklerinin yaratılıp yaratılmayacağı tahmini için çevre mühendislerince dağılım modelleri yapılır.

Nüfus, kentleşme ve istihdama etkilerinin nasıl olacağı hakkında sosyal bilimciler ve şehir plancıları tarafından uygun buldukları projeksiyon yöntemleri kullanılır.

Doğa bilimcileri tarafından canlı varlıkların projeden nasıl etkilenebileceği, bu türlerin biyolojik ve yaşadıkları çevrelerin ekolojik özelliklerine göre tahmin edilir.

Ekonomistlerce projenin çevresel etkilerini de hesaba katan Maliyet/Fayda Analizleri yapılır.

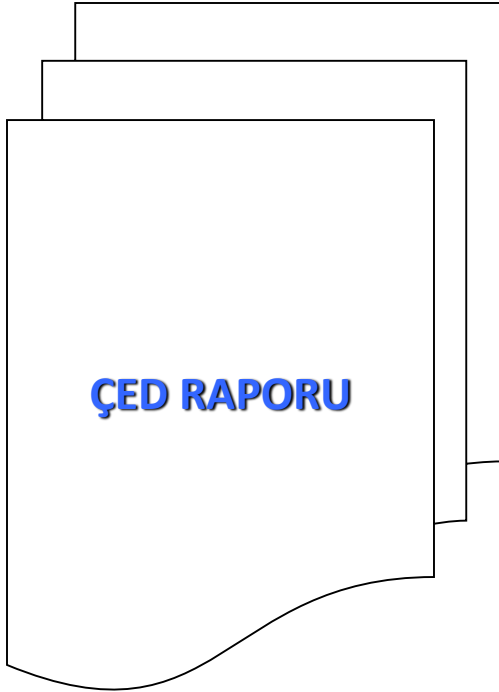
Çevresel etki değerlendirme (ÇED)raporu nedir?

Bu örneklerin dışında, burada sıralanmayan daha pek çok bilimsel tahmin, yöntem ve teknikleri kullanılır.

Özetlenmeye çalışıldığı gibi, bir ÇED raporunun hazırlığı, EMEK, ZAMAN ve PARA gerektiren bir iştir. Bu yüzden de yapılacak işin bu emek, zaman ve paraya değer olması gerekir.

Bunun sağlanması için iki sorunun önceden çok iyi yanıtlanmış olması gerekmektedir.
Bunlar;

1. ÇED raporu hangi projeler için hazırlanmalıdır?
2. Bu rapor kapsamında hangi konular irdelenmelidir?

**Hangi projeler
için
hazırlanmalıdır ?**

Kapsamı ne olmalıdır?

Çevresel etki değerlendirme (ÇED)raporu nedir?

Bu iki konuya açıklık getirilmeden hazırlanacak ÇED raporları ile çok önemli aksaklıklar ortaya çıkabilir. Eğer, birinci sorunun yanıtı olan ÇED raporunun hangi projelere uygulanacağına dair tam ve doğru saptamalar yapılmamış ise, bazı projeler için gerekli olduğu halde, ÇED raporları hazırlanmayabilir. Böyle bir projenin gerçekleştirilmesi halinde, kontrol edilemeyen ya da kontrol edilmeleri çok güçleşen çevre sorunlarına yol açılabilir. Diğer yandan, çevresel etkileri önemsiz olacak projeler için ÇED raporlarının hazırlanması durumunda ise, boşu boşuna emek, zaman ve para harcanmış olur. Bu bakımdan ÇED raporu hazırlanacak projelerin belirlenmesinde, daha önce de açıklandığı gibi, faaliyet tipi seçimlerinin önceden tam ve doğru olarak yapılmış olması önem kazanmaktadır.

Çevresel etki değerlendirme (ÇED)raporu nedir?

Yukarıda sorulan (2) no'lu sorunun yanıtı ile ilgili olarak ÇED raporu kapsamında incelenip irdelenecek konuların önceden tam ve doğru olarak saptanmaması durumunda da önemli aksaklıklar ortaya çıkabilir.

Eğer hazırlanacak bir ÇED raporu için kapsanacak konular önceden belli değil ise, raporu hazırlayanlar kendi bildikleri gibi tarafsızlık ilkesine bağlı kalmaksızın çalışabilir ve raporda yanıltıcı bazı sonuçlara yer verebilirler.

ÇED raporu uygulanacak projeler için faaliyet tipleri seçimi nasıl yapılır?

ÇED raporu uygulanacak projeler için faaliyet tipleri seçimi nasıl yapılır?

Yukarıda bu konuyla ilgili olarak, **ÖNEMLİ ETKİ** kıstasının ne olduğu ve nasıl ölçüldüğü, ana hatlarıyla kısaca özetlenmiştir. Bu kıstas, daha önce de açıklandığı gibi, ÇED raporu uygulanacak projelerin belirlenmesi için önem taşımaktadır.

ÇED raporları “**ÖNEMLİ ÇEVRESEL ETKİLERİ**” olacak projelere uygulanır, diğerlerine uygulanmaz. Bazı faaliyet tiplerinin çevresel etkilerinin “**önemli**” olacağı önceden bilinmektedir. Örneğin:

- *Termik santraller*
- *Otoyollar*
- *Demir çelik endüstrisi tesisleri*
- *Petrokimya kompleksleri*
- *Çimento fabrikaları ve diğer benzeri büyük tesisler gibi.*

Bunlar, ÇED raporu uygulanacak projeler için hazırlanan faaliyetler listesinde toplanırlar.

ÇED raporu uygulanacak projeler için faaliyet tipleri seçimi nasıl yapılır?

Ancak, bazı faaliyetlerin çevresel etkilerinin “önemli” olup olmayacağı önceden kesin olarak bilinmemektedir. Bu durumda, proje konusu faaliyetle ilgili tesisin büyüklüğüne ve /veya yer alacağı çevrenin bu tesisin yapacağı etkilere karşı hassasiyetine göre, yaratılacak çevresel etkiler “önemli” olabilir ya da olmayabilir.

Çevresel etkileri projeden projeye değişebilen ve dolayısıyla bu etkilerin “önemli” olup olmayacağı projeleri hazırlanmadan önce bilinmeyen pek çok faaliyet ÇED kapsamında ikinci grup faaliyetler olarak ele alınırlar.

ÖRNEĞİN:

ÇED kapsamında ikinci grup faaliyetler

Hayvancılık tesisleri

Ağaç endüstrisi

Gıda endüstrisi

Bazı madencilik faaliyetleri

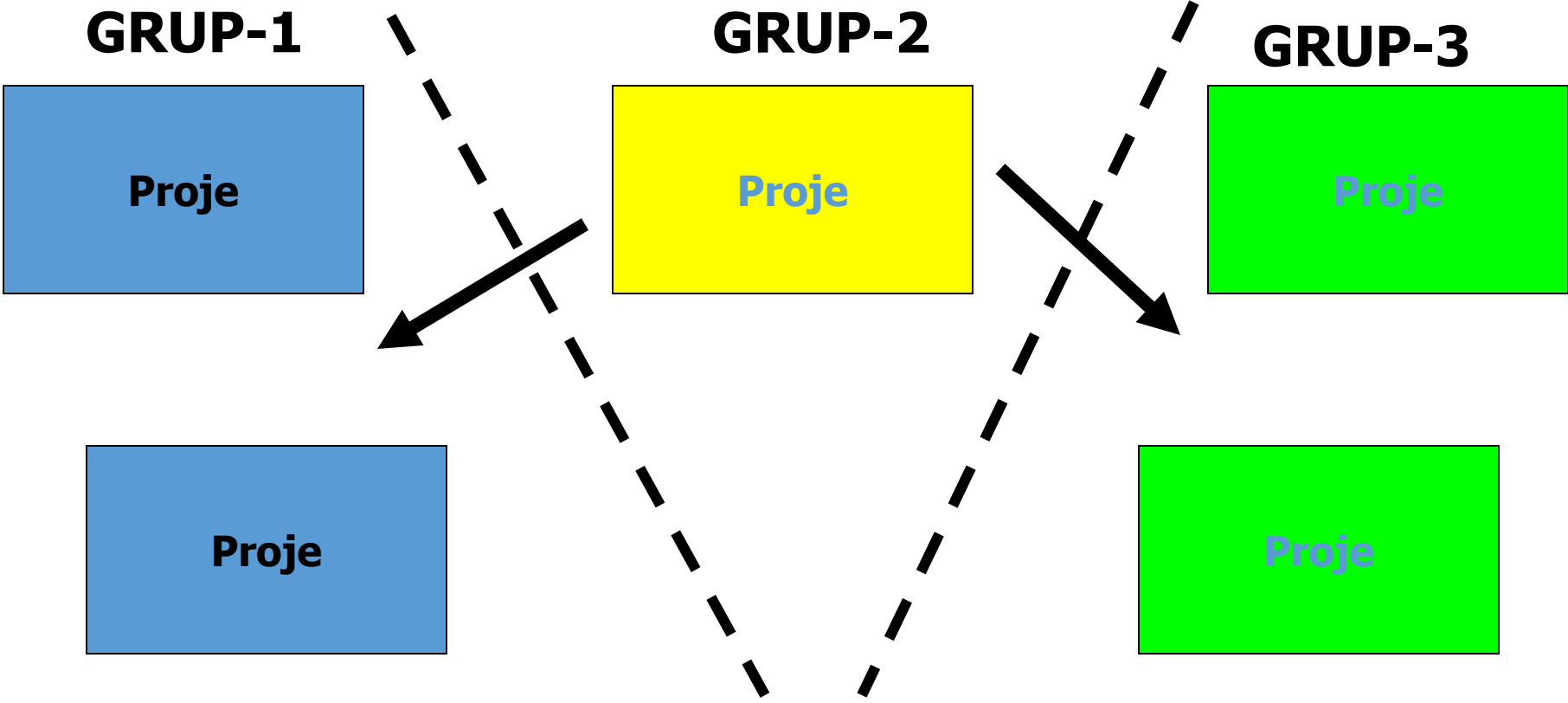
Turistik tesisler

Kentsel altyapı ile ilgili inşaatlar

Vd....

ÇED raporu uygulanacak projeler için faaliyet tipleri seçimi nasıl yapılır?

Üçüncü bir grup daha vardır ki, bunlar çevresel etkilerinin önemli olup olmayacağı önceden bilinen, dolayısıyla da ÇED kapsamı dışında bırakılanlardır.

**ÇED Raporu
Hazırlanacak
Projeler**

**ÇED Raporu
Hazırlanmayacak
Projeler**

ÇED raporu uygulanacak projeler için faaliyet tipleri seçimi nasıl yapılır?

Yukarıda belirtilen ve gruplandırılan faaliyetlerden hangileri için ÇED raporunun hazırlanması gerekeceğinin belirlenmesi için, bir eleme yapılmasına gereksinim vardır.

Elenenlerden bir kısmı **ÇED raporu hazırlanacaklar** diğeri **hazırlanmayacaklar** olarak belirlenecektir. Bu “eleme”nin nasıl yapılacağı aşağıda açıklanmaktadır.

Eleme nedir, nasıl yapılır?

Eleme nedir, nasıl yapılır?

ÇED sürecinde ELEME (“screening”) yukarıda belirtildiği gibi, ÇED raporu hazırlanacak projeler ile hazırlanmayacakları ayırtırmak için yapılan bir iştir. Bu eleme işinden amaç, bir proje konusu faaliyetin ya da faaliyetlerin çevresel etkilerinin “önemli” olup olmayacağını saptamaktır.

Yukarıda **“ÇED uygulanacak projelerin faaliyet tipi seçiminde hangi yaklaşım izlenmelidir?”** başlıklı bölümde, üç farklı yaklaşım açıklanmış, bunlardan üçüncüsünün pratik olması nedeniyle en fazla tercih edilen olduğu açıklanmıştır. Bu eleme yaklaşımı ile, kolaylıkla listelenebilen ÇED uygulanacağı kesin belli olan birinci grup faaliyetleri ve ikinci grup olan ÇED uygulanıp uygulanmayacağı belli olmayanlar için birer liste hazırlamak olanaklıdır. Böyle iki grup halinde listeleme yaklaşımı, ülkemiz ÇED Yönetmeliği’nde de izlenmiştir.

Eleme nedir, nasıl yapılır?

İkinci gruptaki faaliyetlerle ilgili projelerden hangileri hakkında ÇED raporu hazırlanacağını belirlemek için bir eleme aşamasına daha gerek vardır. İşte bu eleme aşamasında, yukarıdaki **“ÇED uygulanacak projelerin faaliyet tipi seçiminde hangi yaklaşım izlenmeli?”** başlıklı bölümde açıklanan **“her proje için tek tek belirleme”** yaklaşımının izlenmesi gerekli olmaktadır.

Bu **“her proje için tek tek belirleme”** yaklaşımı ile, sözkonusu projenin çevresel etkilerinin **“önemli”** olup olmayacağını saptanması amaçlanır. Bu saptamalar için ÇED biliminde çeşitli yöntemler geliştirilmiştir. Genel olarak bu işleme, **ÇED ÖN ARAŞTIRMASI** ya da **ÖN ÇED** adı verilmektedir.

ÇED Ön Araştırmasında önemli olan husus, sözkonusu proje için ÇED Raporu hazırlanmasının gerekip gerekmeyeceğinin saptanmasında doğru sonuçlar elde etmektir.

Eleme nedir, nasıl yapılır?

Bu işlem için kullanılacak ÇED yöntemleri seçilirken, doğru saptamalara ulaştırıcı olmalarına ve aynı zamanda fazla zaman almadan pratik olarak uygulanabilmelerine özen gösterilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde, ÇED ön araştırmalarından hedeflenen doğru saptamalar elde edilemediği gibi, boşu boşuna da zaman harcanmış olur. Bu nedenle, ÇED ile ilgili bilimsel çalışmalarda, ÇED raporlarında ve ön araştırmalarında kullanılacak yöntemlerin geliştirilmesine ayrı bir önem verilmiştir.

ÇED yöntemleri geliştirilirken daima daha öncekilerin eksik yönleri giderilmeye çalışılmış; **doğrudan, dolaylı, kümülatif, olumlu, olumsuz, uzun dönemli, kısa dönemli** olabilecek tüm çevresel etkilerin, en azından doğruya en yakın olarak tahmin edilebilmeleri ve aynı zamanda basit ve kolay uygulanabilir olmaları hedeflenmiştir.

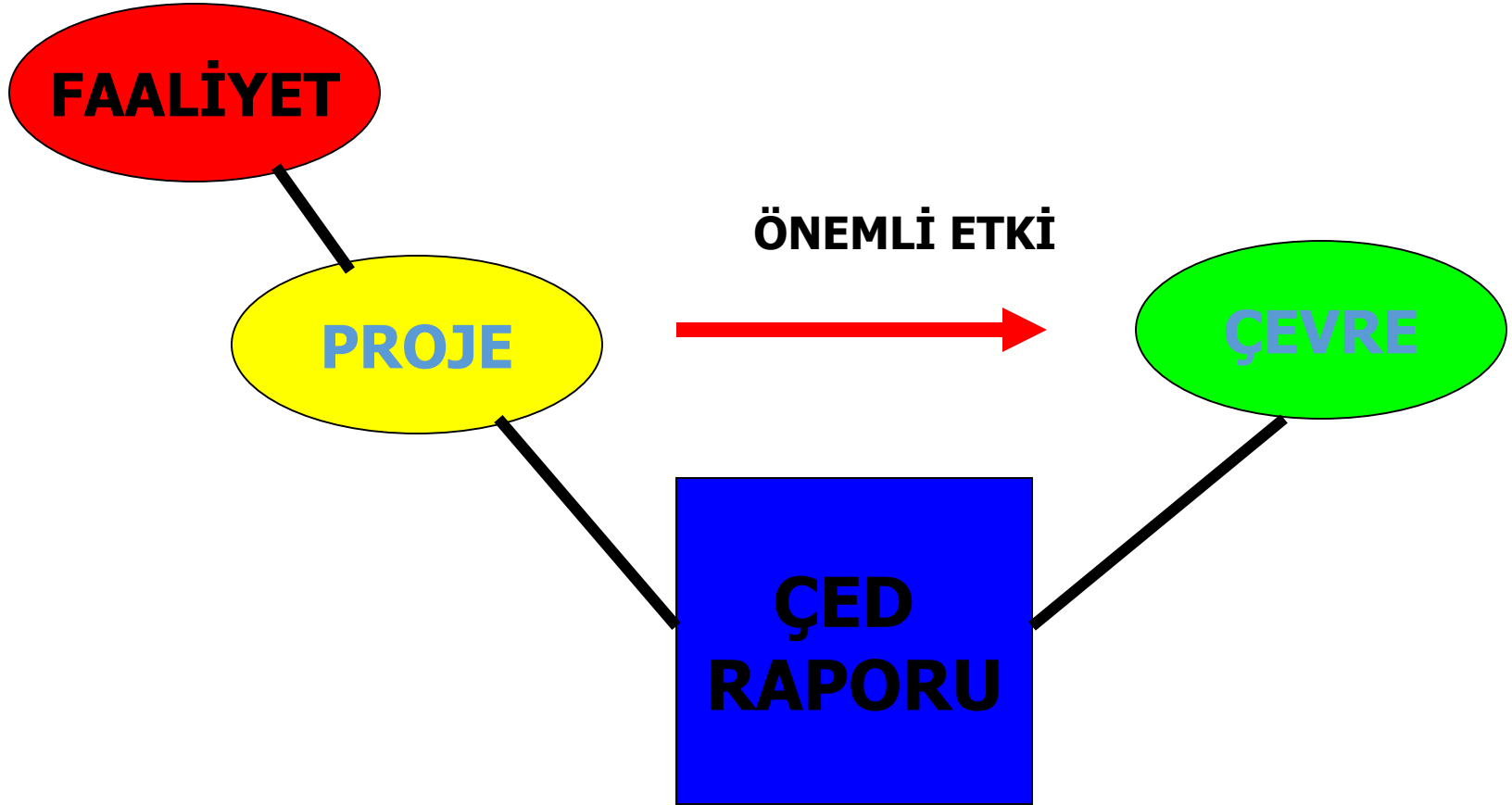
ÇED raporu uygulamasına “çevre” yönünden nasıl yaklaşılır?

ÇED raporu uygulamasına “çevre” yönünden nasıl yaklaşılır?

Buraya kadar ÇED raporu uygulaması “**proje**” konusu faaliyet tipleri yönünden bir yaklaşımla açıklanmıştır. Ancak ÇED raporlarının hazırlanması gerekliliğinin saptanmasında diğer yönden, “**çevre**” yönünden de bir yaklaşımın izlenmesi gerekmektedir.

ÇED’de, bir tarafta etkileyen (faaliyet), diğer tarafta etkilenen (çevre) olmak üzere iki temel öge bulunmaktadır.

ÇED raporu uygulamasına “çevre” yönünden nasıl yaklaşılır?

ÇED raporu uygulamasına “çevre” yönünden nasıl yaklaşılır?

Çevresel etkilerin ortaya çıkışı, sözkonusu projenin ve/veya yer aldığı çevrenin özelliklerine bağlıdır. Bazı faaliyetlerin, daha önce birinci grup olarak belirtilenlerin yer aldıkları ortamın çevresel özellikleri nasıl olursa olsun, etkileri daima “**önemli**” olur.

Ancak bazı durumlarda, “**çevre**” dış etkilere karşı öylesine hassastır ki, buralara tavuk kümesi dahi yapılırsa “**önemli**” etkiler yaratabilir. Bu nedenle, ÇED’e “**çevre**” yönünden de yaklaşılması, ÇED raporu hazırlanmasına gerek olup olmayacağına, çevresel etkilere karşı **HASSAS YÖRELER** için ayrıca saptanması gerekli görülmüştür. Ülkemiz ÇED yönetmeliğinde de böyle bir uygulamaya yer verilmektedir.

Hassas yöreler nerelerdir ve nasıl korunurlar?

Hassas yöreler nerelerdir ve nasıl korunurlar?

Metal bir kapla kristal bir kadeh arasında nasıl bir dayanıklılık farkı varsa, farklı çevreler arasında da buralarda yaratılabilecek etkilere karşı hassasiyet bakımından önemli farklılıklar olabilmektedir. Metal bir kap yere düşürüldüğü zaman kırılmaz, ancak taş gibi sert bir cisimle vurulacak olursa eğrilip bükülebilir; oysa kristal bir kadeh küçük bir çarpma ile bile en azından çatlak ve bütün değerini bir anda yitirir.

Bazı çevreler tıpkı bir kristal kadeh gibi, en ufak bir etkilenmeden büyük zararlar görebilirler. Bu özellikleri taşıyan çevrelerin korunması için özel bazı önlemlerin alınması gerekir, çünkü bu çevreler **HASSAS YÖRELER**dir. Aslında hassas yörelerin hepsi, çevresel etkilere karşı aynı hassasiyeti göstermezler. Öyle yerler vardır ki, buralara hiç el değdirilmemesi gerekir.

Hassas yöreler nerelerdir ve nasıl korunurlar?

Su kuşlarının üreme, beslenme ve yaşam ortamı olan sulak alanlar

Nesli tehlikede olan bazı su canlıları, örneğin insanlara karşı son derece ürkek Akdeniz foklarının yaşama ortamları olan kıyılar

Üzerlerine hiçbir tesisin yapılmaması gereken arkeolojik alanlar

Endemik bitki türlerinin bulunduğu yerler gibi kesin koruma altında tutulması gereken hassas yöreler vardır.

Hassas yöreler nerelerdir ve nasıl korunurlar?

Bu alanların bir çoğu için ilgili mevzuatla getirilen koruma statüleri ve ile katı koruma kuralları getirilmiştir. Çevresel etkilere karşı bu alanlar kadar hassas olmayan yerler de vardır ki, bunlar için mevzuatla getirilen koruma kuralları biraz daha esnektir. Böylece, koruma statülerinin bir kademelenmesi yapılmaktadır. Örneğin:

- ***Birinci ve ikinci derece arkeolojik sitler***
- ***Tabiatı koruma alanları***
- ***Tabiat parkları***
- ***Milli parklar***

arasında koruma kuralları açısından bu tip farklılıklar vardır.

Türkiye'de hassas yöreler nerelerdir ve nasıl korunurlar?

Türkiye'de hassas yöreler nerelerdir ve nasıl korunurlar?

Ülkemizde hassas yörelerin korunmasıyla ilgili pek çok yasa, tüzük, yönetmelik ve ayrıca ülkemizin taraf olduğu uluslar arası sözleşmeler bulunmaktadır. Örneğin:

- *Milli Parklar Kanunu*
- *Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu*
- *Su Ürünleri Kanunu*
- *Orman Kanunu*
- *Çevre Kanunu vd.*

ULUSLAR ARASI SÖZLEŞMELER vd.

- *Barselona Sözleşmesi ve ek protokoller*
- *Cenova Deklerasyonu*
- *Bern Sözleşmesi*
- *Ramsar Sözleşmesi vd.*

Türkiye’de hassas yöreler nerelerdir ve nasıl korunurlar?

Bütün bu ulusal ve uluslar arası düzeydeki yasa, yönetmelik, tüzük, sözleşme, protokol vd. rağmen, pek çok doğal ve kültürel değerlerimiz ne yazık ki gün geçtikçe yitirilmektedir.

Bu sorunların nedenleri ile ilgili tartışmalar dersin kapsamı dışındadır. Ancak, ÇED ile bağlantısı olan önemli hususlara değinilmesi, daha sonra açıklanacak olan hassas yörelere ÇED’in nasıl uygulanması gerektiği konusunun daha iyi anlaşılması bakımından yararlı olacaktır.

Hassas yörelerin korunmasında ÇED ile bağlantılı sorunlar nelerdir?

Hassas yörelerin korunmasında ÇED ile bağlantılı sorunlar nelerdir?

Hangi konuda olursa olsun, en mükemmel mevzuatın bile uygulanması eğer sağlanamıyorsa, bu konuda çözümlenmesi gereken sorunlar var demektir. Ülkemizde doğal ve kültürel çevrenin korunması konusunda yeterli yasal ve yönetsel düzenlemelerin olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte uygulamalar dikkate alındığında bu yasal ve yönetsel düzenlemelerin çoğunlukla gözardı edilebildiği veya gereklerinin yerine getirilmeyerek doğal ve kültürel değerlerin zarar gördüğü de bir gerçektir.

ÇED hassas yöreler için nasıl uygulanmalıdır?

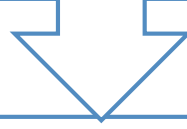

ÇED hassas yöreler için nasıl uygulanmalıdır?

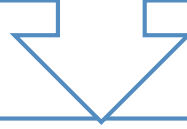
Hassas yörelerin tümü, çevresel etkilere karşı aynı hassasiyeti göstermezler. ÇED terminolojisi ile, bazı çevresel etkiler bazı hassas yörelerde “önemli” olabilirken diğer bazı yörelerde olmayabilir. Dolayısıyla, bu yöreler için önemli etkileri olacak faaliyetlerin listesini önceden kesin olarak belirlemek olanaklı olmamakta, ÇED Raporu hazırlanmasının gerekip gerekmeyeceği herhangi bir faaliyetle ilgili proje hazırlanmadan önce bilinmemektedir. Ancak çevresel etkilerinin nerede olursa olsun önemli olacağı kesinlikle önceden bilinen ve önceki bölümlerde birinci grup olarak belirtilen faaliyetlerin hassas yörelerde yer almasının hiçbir şekilde düşünülmemesi gerektiği çok açıktır.

ÇED hassas yöreler için nasıl uygulanmalıdır?

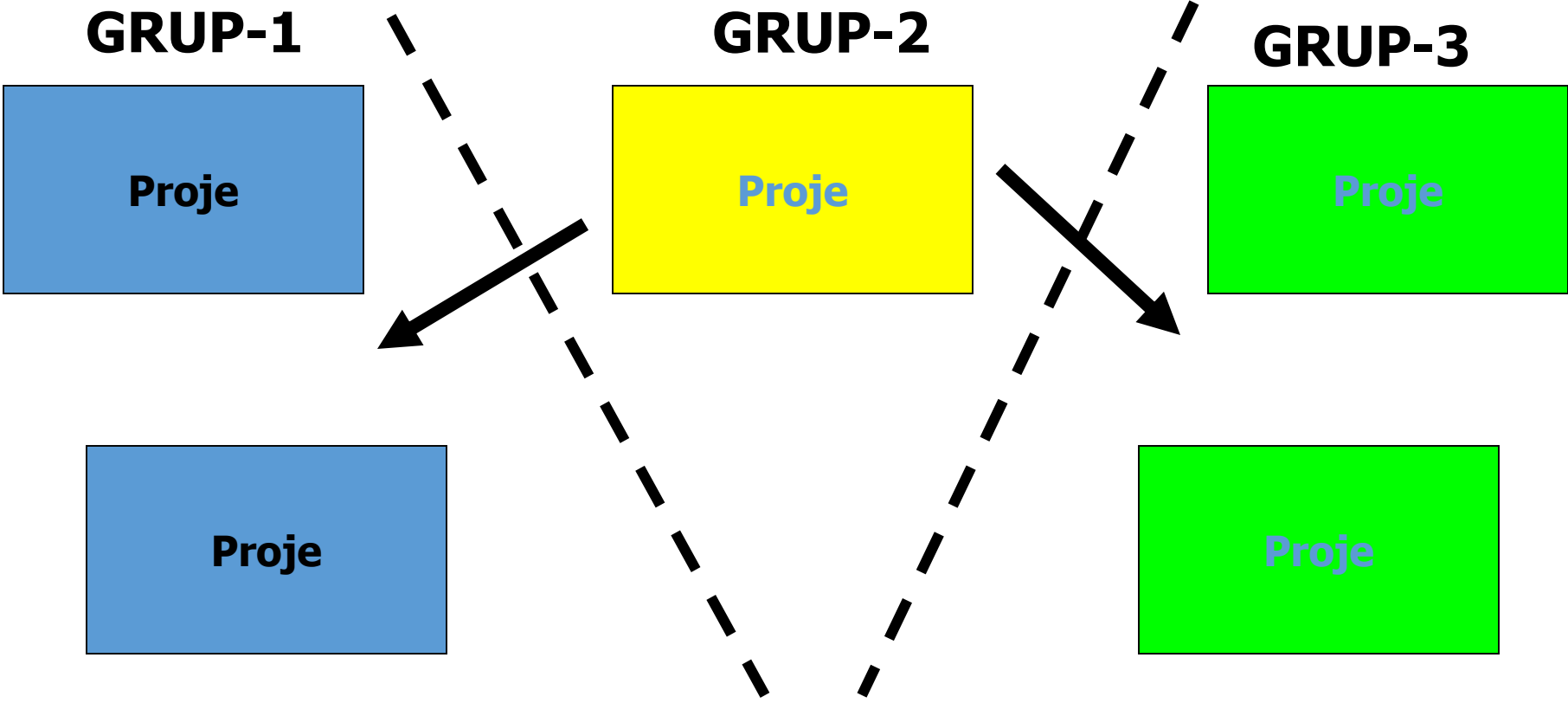
Hassas yörelerde yer alması planlanan faaliyetlerin kesinlikle birinci gruptakilerden olmaması

İkinci gruptaki faaliyetlerle ilgili projelerin çevresel etkilerinin bu yörelerin hassasiyeti nedeniyle “önemli” olacağı belli olduğundan, bunlar için ÇED raporlarının hazırlanmasının zorunlu kılınması

Üçüncü gruptakiler için ise bir ÇED ÖN ARAŞTIRMA çalışmasının yapılması uygun olur.

GRUP-1

Proje

GRUP-2

Proje

GRUP-3

Proje

Proje

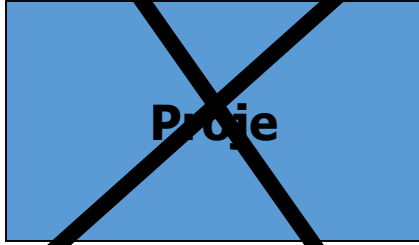
Proje

**ÇED Raporu
Hazırlanacak
Projeler**

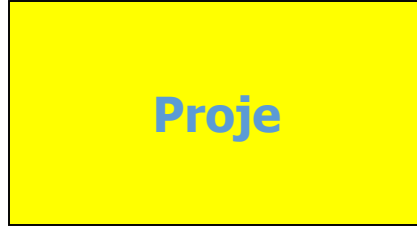
**ÇED Raporu
Hazırlanmayacak
Projeler**

HASSAS YÖRE

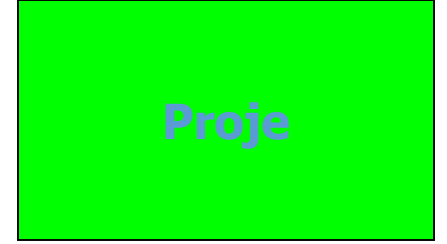
GRUP-1

GRUP-2

GRUP-3

**ÇED ÖN
ARAŞTIRMASI**

Kaynakça

BARTH, H-G., BAYRAKTAR, A., KANTARCI, D., KOCASOY, G., MÜZEZZİNOĞLU, A. 1991. Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) – Uygulamadan Örnekler. Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayını, Ankara.

GLASSON,J., THERIVEL,R., CHADWICK, A. 2005. Introduction to Environmental Impact Assessment. Routledge, New York.

ÖZER, A.Ö. 1996. Çevresel Etki Değerlendirmesine Giriş. Ankara.

ÖZER, A.Ö., ARAPKİRLİOĞLU, K., EROL, C. 1996. Plancı Gözüyle Kalkınma, Çevre ve Çevresel Etki Değerlendirmesi. Ankara.

SAYGILI, A. 2007. Çevre Hukuku Açısından Çevresel Etki Değerlendirmesi. Ankara.

ŞENGÜL, M. 2002. Türkiye’de ÇED ve Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği İçerik Çözümlemesi. Detay Yayıncılık, Ankara.

TÜRKİYE ÇAVRE VAKFI. 1994. ÇED Eğitimi. Ankara.

USLU, O. 1993. Çevresel Etki Değerlendirmesi. Türkiye Çevre Vakfı Yayını, Ankara.

YÜCEL, M. 2001. Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED). Baki Kitabevi, Adana.